

Onnodig leed voor nabestaanden

Nabestaanden van slachtoffers van (verkeers)criminelen krijgen vaak en veel onnodig leed te verwerken. Terwijl ze rouwen om het verlies van hun dierbare moeten ze ook nog opboksen tegen onbegrip, bureaucratie en gebrek aan medeleven. Ed Kuiper (51) uit Apeldoorn verloor een dochter. Hij strijdt voor betere begeleiding en informatie en een vaste schadevergoeding zonder ingewikkelde juridische en administratieve rompslomp. Om de pijn zoveel mogelijk te verzachten. Zijn pleidooi krijgt steeds meer bijval.

door Anne Boer

„W

e hebben levenslang gekregen.” Ed Kuiper stelt het nuchter vast. Hij oogt rustig, maar van binnen borrelt het af en toe gevaarlijk. Ed, getrouwd, vader van drie kinderen, verliest op 7 mei 2005 z'n dochter Eveline (16). Ze zou even een bodywarmer gaan kopen, maar komt om bij een verkeersongeluk in Vaassen. Ook haar vriendin Kerstin (18) komt om het leven. Nog dagelijks ondervinden de nabestaanden de naweeën van het drama. Thuis, op school, op het werk. Op vakantie zijn ze sindsdien niet meer geweest.

De bestuurder van de auto waarin de meisjes zaten, is 18 jaar en heeft net twee maanden zijn rijbewijs. Hij wordt veroordeeld voor dood door schuld. De rechtbank vindt dat hij roekeloos heeft gereden, omdat hij de snelheid van de auto onvoldoende matigde terwijl het hevig regende. Bovendien had hij kort voor het ongeval cannabis genuttigd.

Het verdriet dat de familie tref, is met geen pen te beschrijven. „Dat blijft. Alles is anders geworden.” Maar Ed Kuiper is wel van mening dat hen veel ellende bespaard had kunnen blijven. „Het verlies van je kind is al zo vreselijk. Als ik alleen was geweest, weet ik niet wat ik gedaan had. Ik was denk ik helemaal doorgedraaid. Maar of het niet genoeg is, krijg je er nog zoveel ballast bij. En je moet het maar zien te rooien.”

De nabestaanden komen in een achtbaan van emoties terecht. Worden letterlijk ziek van ellende. Werk, school, gezinsleven, relaties. Alles komt onder spanning te staan. „Ik heb een jaar niet volledig kunnen werken. Allerlei therapieën gevolgd om verder

te kunnen met m'n leven. En een boksak gekocht om me op zolder af te reageren.”

„Ik wilde alles weten. Hoe is het gebeurd? Wat hebben ze op het laatst nog tegen elkaar gezegd? Zo veel vragen, zo weinig antwoorden. Ik wilde praten met de ambulancebroeders. Met mensen die het ongeluk hebben gezien. Ik wilde foto's van het ongeluk zien. Dat mocht in eerste instantie niet van de politie, maar een paar dagen later vond ik allerlei foto's van het ongeval op een scannersite op internet.”

Nadat de rechtbankzaken achter de rug zijn, gaat bij Ed het licht uit. Hij is helemaal op. „Je leeft van moment naar moment. Eerst de crematie. Dan de rechtszaak. Dan het hoger beroep. Je krijgt klap op klap maar wilt verder. Wilt sterk zijn. Ik heb in die periode nog de vierdaagse gelopen. Ik zou nu niet weten waarom. Als je dan hoort dat er een taakstraf uitrolt, verdwijnt de wereld onder je voeten vandaan. Je rijdt twee mensen dood en krijgt een taakstraf. Zo gaat dat blijkbaar in Nederland.”

De spanning blijft. Want hij kan in cassatie gaan. „Weer twee weken hoogspanning. Toen ik belde over de uitslag, was de afdeling bij de rechtbank weg. Ze hadden een uitje. Niemand kon me helpen.” Het houdt niet op. Nog steeds niet. „Je ziet je vrouw en kinderen lijden.”

De bestuurder krijgt uiteindelijk in hoger beroep een werkstraf voor de duur van 240 uur en mag 24 maanden (waarvan 8 maanden voorwaardelijk) geen motorrijtuig besturen. Dat rijverbod loopt af op 12 april van dit jaar, maar al weken eerder kruipet de knaap weer achter het stuur. Meerdere mensen zien dat. De familie Kuiper krijgt het te horen. Zien het ver-

volgens zelf ook. De emoties laaien weer op. „Hem zien is al moeilijk. Hem zien rijden, is vreselijk. Dan krijg je zo'n ongelooflijke klap voor je kop. De straf is in onze ogen al belachelijk laag en dan houdt iemand zich er ook nog niet aan.” Kuiper meldt bij de politie wat hij heeft gehoord en gezien. „Ze zeiden tegen me dat het lastig is om dergelijke personen op heterdaad te betrappen en als ik of iemand anders het weer zag, we dan de politie maar moesten bellen.”

D

e bestuurder wordt op 16 februari betrappt en aangehouden door de politie. Dat leidt opnieuw tot een rechtszaak. Die diende afgelopen dinsdag in Zutphen. Oude wonden worden opengereten. Voor het eerst is Ed er zelf niet bij. „Ik vind dat ik het voor m'n dochter moet doen, maar ik kon het niet meer opbrengen na ruim vier jaren weer geconfronteerd te worden met de dader en met het machteloze gevoel in de rechtszaal. Het gaat steeds tussen de dader en het OM, de dader staat centraal. Ik mag niets zeggen in de rechtszaal en ben wederom geen partij in deze zaak.” De man krijgt weer een werkstraf, ondanks de eis van de officier van justitie („Dit is een misdrijf waarop een zware straf moet staan”) om twee weken gevangenisstraf.

Ondanks het negeren van de rijonzegging mocht de man zijn rijbewijs in april gewoon ophalen en in afwachting van de nieuwe rechtszaak weer rijden. De 16 maanden rijonzegging waren toen afgelopen. „Dat snap ik dus niet. Dat druist zo in tegen mijn gevoel. Het is zo onrechtvaardig. En twee keer een werkstraf. Dat kan toch ook niet. Ik hoop dat de officier van justitie in beroep gaat.”

Wat Ed Kuiper steekt is dat je als nabestaande, zelfs als vader, in het proces geen partij bent. „Je staat aan de zijlijn. Ja, je hebt spreekrecht, maar mag dan niet zeggen wat je wilt. Je moet het van te voren inleveren en het wordt gecensureerd. De verdachte heeft een advocaat en mag alles zeggen. Wij moeten het allemaal zelf maar uitzoeken. Als je niet mondig genoeg bent, heb je gewoon pech. Waarom krijgen nabestaanden geen advocaat toegewezen die ze helpt en bijstaat. Er komt zoveel op je af. Je staat aan alle kanten in de kou. Je voelt je machteloos. Het is zo belangrijk dat je een onafhankelijk iemand hebt die je bijstaat en die met je meevoelt.”

Steeds opnieuw is er de pijn. De plek waar hij het telefoontje kreeg, heeft hij lange tijd gemeden. „Daar kon ik echt niet tegen.” De rechtbankzittingen zijn een martelgang. „Je komt de bestuurder tegen. We stonden bij elkaar voor het detectiepoortje. Je zit er een paar meter achter hem in de rechtszaal.”

Alle gezinsleden gaan gebukt onder het onbeschrijflijke leed. De ene zoon verliest zijn baan. De ander loopt vast op school. Komt steeds vaker niet opdagen. Krijgt een leerplichtambtenaar op z'n dak. Die komt met een gruwelijke waarschuwing, nog een keer anders dreigt een... taakstraf. „Zoveel on-

Ed Kuiper. „Het verlies van je kind is al zo vreselijk. Of het niet genoeg is, krijg je er nog zoveel ballast bij.”

foto Cees Baars

begrip. Hij komt in de knoei doordat z'n zus dood is. De schuldige daarvan krijgt een taakstraf en dan krijg je te horen dat jij ook een taakstraf krijgt als je...” Ed's ogen spuwen vuur. „Het is zo vreselijk wat je moet meemaken. Steeds opnieuw moet je het uitleggen. Verklaar waarom dingen anders gaan dan je zou willen. Je merkt gewoon dat veel mensen het na een paar jaar ook wel genoeg vinden. Dan moet het wel over zijn. Maar zo werkt het niet. Het gaat nooit over. In het begin wilde ik niet lachen. Ik vond dat ik niet blij mocht zijn. Dat is nu anders.”

E

d Kuiper werkt weer volop en heeft zich daarnaast vol overgave op vrijwilligerswerk bij de Reddingsbrigade in Apeldoorn gestort. Hij leidt fanatiek allerlei mensen op voor zwemmend redden. Het is een missie met een boodschap geworden. „Ik hoop dat ze heel veel levens zullen redden en nooit de boodschap hoeven te vertellen die ik heb gehoord, dat je kind dood is.” Hij zal dat moment nooit vergeten. Hij liep in een winkelcentrum. Zijn vrouw belde. „Ik heb alles bij elkaar geschreeuwd.” Kuiper maakt na het drama

een enorme verandering door. Van terughoudend en rustig wordt hij ronduit assertief. Hij spoort zelf getuigen op, komt met waardevolle informatie uit de telefoon van Eveline over softdrugsgebruik van de bestuurder, trekt van leer in de rechtbank, praat

en schrijft met Kamerleden en met officieren van justitie. „Ik doe het voor Eveline en voor anderen die in hetzelfde parket zitten. Ik heb het gevoel dat ik dit moet doen.” Als hij het voor het zeggen zou hebben, zou een taakstraf in dit soort zaken worden afgeschaft, affectieschade (zie kader) snel worden ingevoerd, krijgen nabestaanden advocaten toegewezen, krijgen niet de daders maar slachtoffers het laatste

woord tijdens rechtszaken, worden werkgevers en onderwijsinstellingen beter geïnformeerd over de gevolgen van dit soort drama's en worden overtredders van

rijonzeggingen hard aangepakt. Hij krijgt steeds meer bijval, getuige ontwikkelingen in de Tweede Kamer. „Het duurt allemaal zo lang”, vindt Ed Kuiper. „Neem de invoering van een test om te controleren of een automobilist wiet heeft gerookt. Moeten we weer opnieuw het wiel uitvinden. En over de affectieschade wordt al zes jaar gepraat. Geld vergoedt nooit het leed dat je ervaart, maar het helpt je wel om op te krabbelen. Er komen zo veel en onverwachte kosten op je af. Ik heb echt geluk gehad dat ik een fantasische, begripvolle werkgever heb en collega's die meelevende. Sommigen zijn zelfs mee geweest naar rechtszittingen en begrijpen daardoor beter wat we doormaken. Als dat niet zo was geweest, had ik het daar echt niet gered.”

Affectieschade

- Het parlement praat al ruim zes jaar over affectieschade. Dat is een vergoeding voor immateriële schade die bestaat uit het verdriet dat wordt veroorzaakt door het overlijden of ernstig gewond raken van een naaste bij een gebeurtenis waarvoor een ander aansprakelijk is.
- De vergoeding moet het leed van naasten en nabestaanden erkennen, een genoegdoening zijn en hulp bieden bij het opnieuw inrichten van het leven.
- Het is de bedoeling dat bij wet wordt geregeld dat naasten en nabestaanden een vast bedrag krijgen. Minister Hirsch Ballin van Justitie wil dat er een vast bedrag komt van ongeveer 10.000 euro. Na verloop van een aantal jaren wil hij bekijken hoe naasten en nabestaanden dit ervaren. De Eerste Kamer ziet meer in een variabele vergoeding, dat rekening houdt met individuele omstandigheden. De minister studeert nu op een voorstel dat een meerderheid krijgt.

Verdriet aan de Geerstraat in Vaassen. Familie en vrienden staan op de plek van het ongeluk waarbij Kerstin Klement en Eveline Kuiper om het leven troosten elkaar en halen herinneringen op. foto archief Henri van der Beek

Monument voor Verkeersslachtoffers in Nuuenen. Symbool voor begrip en steun aan slachtoffers en nabestaanden.